

Johan VERSCHUEREN

Provinciaal van de Vlaamse en Nederlandse jezuïetenprovincie

Toevallig was Johan VERSCHUEREN voor een bijeenkomst in Rome, toen medebroeder Jorge BERGOGLIO tot paus werd verkozen. „Ongeloof en verbazing waren de eerste emoties die ons overvielen”, vertelt hij in *Paus Franciscus. Leven en denken van Jorge Bergoglio*. „Onze eerste roeping en zending is die van jezuïet.”

‘Grensgebieden zijn de biotoop van de jezuïet’

Erik DE SMET

Vóór hij vorig jaar provinciaal overste werd, was Johan VERSCHUEREN colledirecteur. Met het hoofd vertoeft hij nog steeds in de onderwijswereld. Dat bleek uit een recente brief aan de bevoegde ministers. „In jezuïetencolleges moeten we jongeren opvoeden tot *agents of change*”, schreef hij, tot mensen die verandering bewerken. „We zijn er ons heel goed van bewust dat we dit maar kunnen als we zelf openstaan voor veranderingen.”

–Net zoals paus Franciscus, die chemie studeerde, heeft u een wetenschappelijke vooropleiding. Beïnvloedde dat uw roeping?

Ik veronderstel van wel. De blik van een wetenschapper is analytisch. Hij zoekt naar oorzakelijke verbanden en formuleert hypothesen. Dat kleurt dus ook mijn manier van functioneren, maar of mijn opleiding mijn relatie met God beïnvloedde? Geloof is geen theorie. Jezus Christus is voor mij levend en tastbaar. Voor een wetenschappelijk gevormde gelovige houdt de koppeling van het begrip ‘schepping’ aan een tijdslijn geen stand. Schepping gebeurt hier en nu. Schepping wil zeggen dat het geheel permanent wordt gedragen en vernieuwd.

„Eerlijk, ik wist niet dat het zo prettig is om te werken met hoogbejaarden”

Vóór ik op mijn vijftienvigste intrad, gaf ik les biologie en chemie. Intreden was toen, in de jaren 1980, niet vanzelfsprekend. Oorspronkelijk dacht ik ook niet aan de jezuïeten. Ik was zeventien toen een priesterroeping me helder voor ogen stond, maar ik moest eerst volwassen worden. Na mijn studies ging ik ‘shoppen’ en zo leerde ik de jezuïeten beter kennen. In de ervaring van Ignatius van Loyola herkende ik veel van mezelf.

–Zoals gebruikelijk in de jezuïetenorde moest u eenmaal ingetreden nog jaren studeren alvorens tot priester te worden gewijd. Was dat niet zwaar?

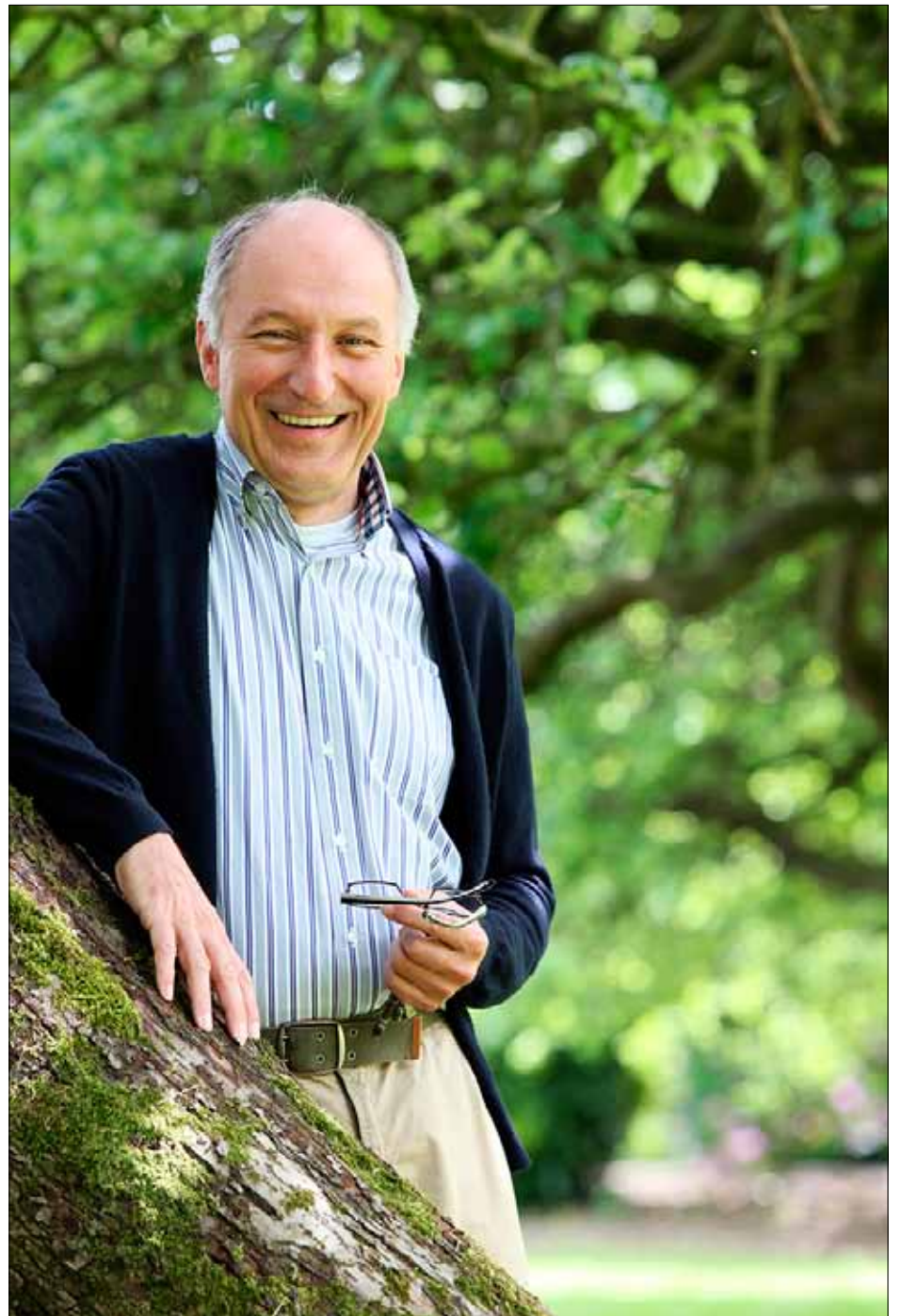
De jezuïetenopleiding is al een doel op zich. Anders houd je ze niet uit.

–Vóór u vorig jaar provinciaal overste werd, was u gedurende zes jaar directeur van het Xaveriuscollege in Borgerhout, op een moment dat er haast geen jezuïeten meer in het onderwijs stonden.

Acht jaar geleden werd ik in Antwerpen aangesteld tot huisoverste. Het leek me wel iets om naast mijn andere taken ook halftijds les te geven, maar door omstandigheden moest ik al gauw het directeurschap aanvaarden. Ik was anderhalf jaar aan de slag in Borgerhout toen ik van onderuit werd gevraagd. De provinciale overste moest zelfs worden overtuigd. Leiding geven in een boeiende omgeving was razend interessant, maar het was een zwaardere taak dan mijn huidige. Op het moment dat ik in het Xaveriuscollege aantrad, waren er spanningen over de multiculturele verscheidenheid op school. Ik zag dat vooral als een kans om iets nieuws te laten groeien. In een omgeving zoals in Borgerhout moet een jezuïetencollege hefboom zijn tot emancipatie. Als directeur ging ik de uitdaging aan de schooluitval van jongeren met een niet-Vlaamse achtergrond terug te dringen. De leerkrachten zetten mee de schouders onder dat project. Met resultaat, want de school groeit.

–Onlangs stelde u in een opgemerkte open brief aan de Vlaamse ministers dat de jezuïetencolleges veranderingen niet willen afremmen en alvast een hervorming van het middelbaar genegen zijn.

In Vlaanderen bieden onze colleges slechts ASO aan, maar dat is historisch gegroeid. In het Nederlandse Delft bijvoorbeeld kunnen de zesduizend leerlingen van het Stanislascollege breeduit kiezen, van gymnasium tot beroeps. De jezuïetenpedagogiek is van toepassing op elk onderwijstype. Wat die inhoudt? De persoon van de jongere ernstig nemen en zijn of haar talenten stimuleren. De lat hoog leggen, betekent ook niet-intellectuele begaafdheden laten schitteren. Het is ons niet te doen om hoge intelligentie. Iemand in een keurslijf dwingen, is allesbehalve ignatiaans. Ignatius zegt dat het niet gaat om het vele weten, maar om het innerlijke smaken. Jezuïetenpedagogiek is ook leren je talenten ten dienste te stellen van de gemeenschap, niet van jezelf.

De Vlaamse jezuïeten sluiten naadloos aan bij de prioriteiten van de orde, meent hun overste, pater Johan Verschueren. © Kristof Ghyselinck

–Sinds enkele maanden leidt u als provinciaal overste zowel de Vlaamse als de Nederlandse jezuïeten. Kunt u vertellen wat die taak precies inhoudt?

We streven niet naar een fusie tussen Vlaanderen en Nederland, want de groep actieve jezuïeten zou ook dan nog piepklein zijn. De meeste jezuïeten in Vlaanderen en Nederland zijn de zeventig voorbij. Ik wist niet dat het zo plezierig was om met hoogbejaarden te werken. Het is zeker niet deprimerend. Ik bezoek mijn bejaarde medebroeders een voor een en ze blijken allemaal best zelfredzaam. Het verrast misschien, maar de overgrote meerderheid wil een actieve zending krijgen. Zelfs op hoge leeftijd worden ze liever niet met rust gelaten. De meeste jezuïeten stoppen pas met werken als ze sterven. Tot ver over de tachtig bewijzen zij nog steeds heel genereus dienst, zowel binnenshuis als daarbuiten.

–Kunnen bejaarde religieuzen nog aansluiten bij het missionaire project van de jezuïetenorde wereldwijd?

Grensgebieden zijn de biotoop van de jezuïet. Ik durf te zeggen dat de Vlaamse jezuïeten naadloos aansluiten bij de prioriteiten van de orde. Onze generale overste wees ons onlangs drie terreinen aan waarin we prioritair actief moeten zijn. Hij had het over het intellectuele apostolaat, het klassieke actieterrein van de jezuïeten, maar nog altijd brandend actueel. In West-Europa lijdt de Kerk immers aan intellectuele bloedarmoede. Daarnaast is er de demografische wissel door vergrijzing en migratie. Veel jongeren in de steden zijn kinderen van migranten. Wat wij bijvoorbeeld willen doen in het Xaveriuscollege sluit perfect aan bij die achtergrond. Het derde terrein is dat van de jongeren, dat ik graag uitbreid naar alle zinzoekers. Wat betekent het christen te zijn? In die vraag willen wij investeren.